

Miljødirektoratet

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
2025/13756	Jo Anders Auran	20260040	Janne Helen Lorentzsen	10.2.2026

Revidering av forskrift om jakt og fangsttider - forhåndsinnspill fra BirdLife Norge

Vi viser til brev fra Miljødirektoratet datert 3. okt. 2025 *Invitasjon til forhåndsinnspill i forbindelse med revidering av forskrift om jakt- og fangsttider*. Vi takker for anledningen til å komme med forhåndsinnspill i forkant av revideringen av forskriften.

Overordnede føringer for arbeidet med forskriften

Artene vi jakter på, skal ha et dokumenterbart, høstingsverdig «overskudd», og det skal legges vekt på om jakten kan påvirke andre arter og naturen på en mer generell basis. Hva et «overskudd» i naturen er, er riktignok ikke godt å si. I naturen varierer bestandene konstant, og ingenting går til spille, men inngår i den store runddans som et økosystem er. I den grad en slik tilnærming har noe for seg, må det være å slå fast at arter i tilbakegang ikke produserer «overskudd», og at jakt på slike arter stanses.

Vi kan derfor ikke jakte på fuglearter som er rødlistet. Er arten rødlistet er det ikke noe høstingsverdig overskudd i bestanden, men vi har en situasjon hvor antall individer faller raskere enn det artens reproduksjon klarer å erstatte.

Rødlista har dessuten sine klare begrensninger, blant annet fordi den i hovedsak måler bestandsendringer innenfor en avgrenset tidsperiode. Det finnes derfor arter det ikke bør åpnes for jakt på, selv om de ikke er rødlistet når ny forskrift utarbeides. Når en bestandsnedgang har stanset, vil mange arter etter hvert falle ut av rødlista, uten at bestandene nødvendigvis har kommet tilbake til tidligere nivåer. Dette er særlig relevant for nøkkelarter i økosystemene, som hare, røper og andre hønsefugler. Forvaltningen av jakt må i langt større grad ta hensyn til tilstanden til økosystemet som helhet når jakt vurderes.

Samtidig slår lovverket fast at føre-var-prinsippet skal legges til grunn der kunnskapen om jaktens virkninger er mangelfull. Hensynet til å bedre status for rødlistede arter må være det overordnede målet i denne sammenhengen. Et slikt mål er også nedfelt i Norges miljø- og klimamål 1.2., fastsatt av Klima- og miljødepartementet.

Fugler og mange andre arter beveger seg over store geografiske områder, og bestandsutviklingen i nærliggende land og regioner har derfor betydning for hva som kan tillates av jakt i Norge. Der det foreligger usikkerhet om norske rødlistede fugler inngår i de jaktbare bestandene, eller der bestandsutviklingen i områder som bidrar til rekruttering er usikker, må føre-var-prinsippet legges til grunn.

Vi må nå stanse all jakt som ikke er matauke eller er begrunnet i særlige hensyn (f.eks. fremmede arter)

Jakt uten legitim begrunnelse, som matauke, bør avvikles. Skadeskyting er et omfattende dyrevelferdsproblem og gjør jakt særlig problematisk når det ikke foreligger tungtveiende grunner for å opprettholde aktiviteten. Det finnes et betydelig datagrunnlag, både fra Norge og internasjonalt, som dokumenterer omfanget av skader og lidelser forårsaket av jakt. Dette gjelder spesielt småviltjakt, der vi i dag ikke har krav til ettersøk av skadet vilt.

I *St.meld. nr. 12 (2002–2003) Om dyrehold og dyrevelferd* vises det til en undersøkelse der rypere funnet døde under høyspentledninger ble obdusert. Undersøkelsen viste at halvparten av fuglene hadde hagl i kroppen, noe som dokumenterer tidligere skadeskyting (Landbruks- og matdepartementet, 2002). Skadeskyting oppstår ofte som følge av uheldige skuddsituasjoner, for eksempel for lang skyteavstand, bevegelse hos dyret eller ugunstige vinkler for jegeren. Siden det meste av jakten på fugler involverer skyting av bevegelig mål (dvs. fugler i flukt), så er det vanskelig å bedømme både avstand, beste vinkelen å treffe fuglen, og kanskje til og med arten man skyter på (om den er jaktbar eller ikke), og fuglens bevegelser gjør sjansen større for at den blir skadeskutt og ikke drept momentant. En fugl som er skadeskutt blir ikke alltid funnet av jegeren, og kan lide en lang og smertefull død.

Veterinærmedisinsk Oppdragsenter konkluderte allerede i 2004 med at skadeskyting av småvilt utgjør et dyrevelferdsproblem av stort omfang (Mejdell, 2004). Rapporten viser til studier av flere fuglearter som dokumenterer at mellom 14 og 36 % av undersøkte individer bar hagl i kroppen som følge av tidligere skadeskyting. Det er liten grunn til å anta at disse tallene har gått ned siden den gang – snarere tvert imot.

BirdLife Norge mener derfor at Miljødirektoratet må legge langt større vekt på risikoen for unødvendig lidelse i sine vurderinger av hvilke jaktformer og arter som tillates, og sørge for at gjeldende lovverk og dyrevelferdshensyn legges til grunn.

Generelt om sanking av egg

BirdLife Norge mener at all eggsanking fra hekkende fugl må opphøre. Dette må gjøres nå. Aktiv leting etter reir i hekkeområder medfører betydelige forstyrrelser og uunngåelig skade på en rekke arter i hekketiden. Dette er særlig alvorlig fordi nær 40 % av Norges fuglearter står på rødlista eller er i bestandsnedgang, og er ekstra sårbare i hekketiden.

Erfaring viser at eggsanking ofte rammer flere arter enn tiltenkt, gjennom artsforveksling, tråkkskader og reirforlatelse. Risikoen øker ytterligere når aktiviteten utføres av flere personer eller over tid i samme områder. Eggsanking er uforenlig med prinsippet om generell hekketidsfredning, som skal beskytte fugl i en kritisk fase av livssyklusen. Dagens forskrift om mengde, med 'maksimalt ett egg per reir årlig for gråmåke og svartbak når kullet er fullt (3 egg)', respekteres ikke, og det foreligger ingen kontroll eller føringer for hvordan dette i praksis skulle fungert. Den økonomisk «gevinsten» ved å selge egg av truede fuglearter burde også forbys umiddelbart. Det selges altså i dag egg av gråmåker selv om de er rødlistet.

Forstyrrelser kan føre til at fugler avbryter hekkingen helt. Dette øker andelen ikke-hekkende individer av gjess som i større grad oppsøker jordbruksarealer, noe som kan forsterke konflikter snarere enn å

redusere dem. Eggsanking gir også et uheldig signal ved å legitimere ødeleggelse av reir, i strid med målene om naturforståelse og respekt for naturmangfold.

Renplukking av eggekull på holmer og skjær over år for bl.a. fiskemåke, medfører at disse flytter inn på hustak i bebyggelse hvor reirene får være i fred, som medfører økt konflikt med befolkning og mindre respekt for fugler generelt og måker spesielt.

Utvidet juletidsfredning

Juletidsfredningen bør utvides til perioden 15. desember til 15. januar. Dette tidsrommet sammenfaller med årets korteste dager, og jaktaktivitet i denne perioden vil kunne forstyrre dyrelivet på en måte som reduserer overlevelsesmulighetene for mange fugle- og pattedyrarter. Flere fuglearter er avhengige av nesten uavbrutt næringssøk i de få lyse timene for å ha tilstrekkelig energireserver gjennom de kalde dagene. Ekstra energiforbruk som følge av forstyrrelser fra jakt kan være nok til å skape en negativ energibalanse.

Gjennomgang av artene

• Kortnebbgås

BirdLife Norge mener det er nødvendig med en forkortet jaktsesong i hele landet der det er jakttid. Arten må fortsatt være fredet i tidligere Finnmark fylke, noe vi understreker er avgjørende. Jakten bør videre avsluttes senest 15. oktober for å redusere risikoen for forveksling med andre gåsearter, herunder tundra­gås, tundrasædgås og taigasædgås.

Det forekommer jevnlig betydelige innsig av disse artene i områder med senhøstjakt. I 2025 ble det registrert en særlig stor forekomst av taigasædgås (sterkt truet, EN), blant annet i Nordland og Trøndelag. Arten er lett å forveksle med kortnebbgås, og slike forhold øker risikoen for utilsiktet felling av truede arter. Artsbestemmelse under jakt er ofte krevende, spesielt ved dårlige lysforhold og når blandede flokker beveger seg raskt.

• Svartand

Jakt på svartand må stanses. Svartand er oppført på den norske rødlista over arter som sårbar (VU). Antall hekkende par er grovt regnet til å ligge i intervallet 635–1255 par, og vinterbestanden til 8000–12 000 individer. Arten er i dag jaktbar i Østfold. Vi vet ingenting om hvor svartender som opptrer hos oss utenom hekkesesongen er fra, eller hvilke bestander det jaktes på. Vi viser til rapporten *Status og kunnskapsevaluering for svartand *Melanitta nigra* i Norge* (Shimmings og Aarvak, 2024).

• Ærfugl

Jakt på ærfugl må stanses. Arten har hatt en markant og vedvarende bestandsnedgang langs store deler av norskekysten, også i områder uten jakt. Den norske bestanden er anslått til om lag 87 000 par, og ærfugl er nå rødlistet som sårbar (VU). Når en art er i tilbakegang, er det ikke faglig forsvarlig å legge

til rette for videre jakt, uavhengig av hvilke faktorer som har bidratt til nedgangen. For lengelevende arter som ærfugl er redusert voksenoverlevelse et særlig alvorlig inngrep, og opphør av jakt er et av de mest effektive tiltakene for å bremse tilbakegangen.

Miljødirektoratet har tidligere vist til at jaktuttaket i hovedsak retter seg mot hanner, og at dette skal være bærekraftig på grunn av et antatt overskudd av hanner i bestanden. Dette premisset mangler faglig grunnlag. Det er ikke dokumentert et overskudd av hverken det ene eller det andre kjønn hos ærfugler noe sted. Ærfugl har en generasjonstid på rundt 11 år, og bestandsutviklingen må vurderes over minst tre generasjoner, tilsvarende 33 år. Rødlistingen innebærer nettopp at arten har hatt en betydelig nedgang over et slikt tidsrom. Under disse forutsetningene kan videre høsting av voksne individer ikke karakteriseres som bærekraftig.

Påstanden om et høstbart overskudd av hanner er også biologisk usikker. Naturlig seleksjon virker kontinuerlig i ville bestander og bidrar normalt til en kjønnsfordeling som er tilpasset artens reproduksjon. Et systematisk uttak av hanner kan derfor forstyrre denne balansen og svekke bestandens rekruttering ytterligere.

Utviklingen i nabolandene forsterker dette bildet. I Sverige har ærfuglbestanden gått tilbake med 61 % mellom 2000 og 2018 og arten er nå klassifisert som sterkt truet. Etter faglige protester ble jakten stanset igjen i 2020. Finland rapporterer tilsvarende tilbakegang på 50–80 % over de siste tre generasjonene.

BirdLife Norge avviser en regional forvaltning der jakt tillates i deler av landet basert på lokale hekkebestander. Ærfugl beveger seg over store geografiske områder, og det er ikke mulig å skille mellom lokale og utenlandske bestander i jaktuttaket. Kunnskapsgrunnlaget tilsier at norsk jakt også rammer fugler fra sterkt truede bestander i nabolandene. Under slike forhold kan jakt ikke forsvares.

- Toppand

Jakt på toppand må stanses. Bestandsutviklingen i Norge er usikker, og det er stor sannsynlighet for at jakt også påvirker truede bestander i naboland. Bestanden har gått kraftig tilbake i Finland, med en nedgang på 50–80 prosent over de siste tre generasjonene. Også i Danmark er det dokumentert en tydelig bestandsnedgang i perioden 2009–2018.

- Brunnakke

Jakt på brunnakke må stanses. Bestandsutviklingen i Norge er usikker, og det mangler oversikt over hvilke bestander som faktisk beskattes. Høst- og vinterbestanden består trolig av fugler fra østlige og nordøstlige bestander, inkludert naboland der arten er i tydelig tilbakegang. I Sverige har brunnakke gått tilbake med om lag 40 prosent de siste 18 årene, og i Finland er nedgangen anslått til 30–50 prosent over de siste tre generasjonene. Også i Norge er det registrert tilbakegang, særlig på Vestlandet. Samtidig foregår størstedelen av jaktuttaket nettopp i Rogaland og Agder, noe som øker risikoen for å beskutte små, marginale og truede lokale bestander. Dette undergraver forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

Det er videre behov for bedre kunnskap om bestand og bestandsutvikling, særlig i kjerneområdene i Nord-Norge. Inntil et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag foreligger, må føre-var-prinsippet legges til grunn, og jakt på brunnakke avvikles i hele landet. En slik avvikling vil også redusere risikoen for feilskyting av rødlistede arter som snadderand (NT), skjeand (VU) og andre mellomstore gressender.

• Lirype og fjellrype

Historiske data over 150 år, basert på jakt- og fangsttall, viser at rypebestanden i Norge – både lirype og fjellrype – har falt med nær 90 % (Hjeljord & Loe 2022). Også de siste tiårene har tilbakegangen vært betydelig. Det er betimelig å spørre om det er grunnlag for dagens ordning med storskala jakt på rype hvor grunneiere setter vilkårlige kvoter, ofte kun med økonomisk føringer for uttak uavhengig av at en rekke andre arter også høster av bestandene. BirdLife Norge mener det bør være nasjonalt satte kvoter og et felles forvaltningsregime med klare grenser for når jakt skal tillates.

Ryper spiller en nøkkelrolle i fjelløkosystemet og er viktig mat for flere predatorer, som jaktfalk (VU), havørn og snøugle (CR). Snøugler som overvintrer i fjellet er helt avhengig av stabile rypebestander for å overleve. I Sverige er snøugle nå nasjonalt utdødd (RE), mens de norske individene inngår i en fellesbestand med Russland, Sverige og Finland. Situasjonen i Norge er også kritisk, med synkende antall hekkinger over lang tid. Jaktstart må starte minst én uke senere enn dagens ordning for å redusere indirekte dødelighet hos kyllinger som en følge av at foreldrene blir skutt. 10. september er kyllingene ikke ferdig utviklet, der er fullstendig avhengig av foreldrene. Dette sikrer at en større andel av de kyllingene som *ikke* blir truffet av hagl, faktisk overlever vinteren og kan bidra til neste års produksjon. Rypejakten bør avsluttes 15. desember i hele landet, inkludert for snarefangst. En slik begrensning vil beskytte de fuglene som har overlevd den strengeste vinteren og har størst reproduksjonspotensial, og bidra til å stabilisere bestanden og sikre matgrunnlaget for predatorene. Snarefangst i seg selv burde også opphøre, siden den er ikke selektivt og man vet ikke hvilken art som fanges i snaren. De individer som havner i en snare kan også bli fanget på en måte som gjør at de ikke dør fort, f.eks. med snare rundt foten eller kroppen, og ikke rundt halsen. Bruk av alle former for snarer er nå forbudt i en rekke land, nettopp fordi den ikke er en selektiv form for jakt.

• Orrfugl

Gitt indikasjoner på bestandsnedgang i Norge og Sverige over en lengre periode enn tre generasjoner, bør man følge nøye med på utviklingen. Det er behov for ytterligere kunnskap om bestandsutviklingen i årene framover. Norsk Hekkefuglovervåking viser markante bestandsvariasjoner mellom år, men en nedgang i bestanden på ca. 22 % (10-33 %) i perioden 2007-2019. Både i Norge og Sverige kan vi se tydelige variasjoner fra år til år. Bestander av hønsefugl, som orrfugl, kan påvirkes av høsting (Sandercock et al. 2011). Endringer i forvaltningsregimer, som for eksempel dag- og/eller sesongkvoter og restriksjoner i kortsalg, kan være virkemidler som reduserer risikoen for overbeskatning.

- Storfugl

Storfuglens biologi og bestandsøkologi gjør arten særlig sårbar under norske forhold. Forekomsten er i stor grad knyttet til landets begrensede arealer med naturlig barskog, og fragmentering av skoglandskapet har ført til at mange bestander i dag er isolerte.

Siden 1970-tallet har flatehogst og andre tekniske inngrep medført betydelig tap og forringelse av storfuglens leveområder. Store deler av tidligere produktive habitater er nå produksjonsskog med liten verdi som leve- og oppvekstområde for arten. Dagens lovverk legger ansvaret for kunnskapsinnhenting og regulering av jaktuttak på den enkelte grunneier. I praksis åpner dette for ensartede høstingsregimer over store områder, uten tilpasning til lokale bestandsforhold og uten kvoter som begrenser uttaket. Dette viser at dagens forvaltningssystem ikke sikrer verken storfuglens leveområder eller en bærekraftig bestandsutvikling. Til tross for at naturmangfoldloven har vært gjeldende i over 15 år, mangler det fortsatt et kunnskapsbasert forvaltningsopplegg for skogsfugl, tilsvarende det som finnes for hjortevilt og delvis for lirype. Særlig kritikkverdige er mangelen på dokumentasjon av høstingsverdige overskudd for arter som storfugl, orrfugl, jerpe og fjellrype. Forvaltningen bygger i stor grad på en antakelse om samvariasjon med lirype, en forutsetning som fremstår som stadig svakere i fravær av tydelige smånagertopper. Naturmangfoldlovens prinsipper om samlet belastning og føre-var synes dermed ikke å være tilstrekkelig ivare tatt i forvaltningen av skogsfugl.

BirdLife Norge mener derfor at det bør innføres nasjonale kvoter for jakt på storfugl, feks med max 3 storfugl per jeger per år.

- Jerpe

Jerpe er vanskelig å kartlegge, men lett å felle. Arten har en spredt og flekkvis utbredelse og er sårbar for lokal og regional utryddelse. Bestandsstatusen er svært usikker, og arten har gått tilbake i mange områder.

I store deler av Finnmark, Troms og Nordland mangler det i praksis grunnlag for jakt, ettersom jerpe enten er fraværende eller forekommer i svært små bestander. Data fra BirdLife og PECBMS (2023) viser en bestandsnedgang i Fennoskandia. I Sverige er arten klassifisert som nær truet (NT), med en estimert tilbakegang på 25 % (10–40 %) de siste 12 årene, mens Finland klassifiserer arten som sårbar (VU) med en nedgang på 30–50 % siden 2013. Det foreligger ingen indikasjoner på bedring i de nyeste svenske vurderingene (2025).

Kunnskapen om jerpas bestandsutvikling i Norge er i stor grad fraværende. Føre-var-prinsippet må derfor legges til grunn. Etter vårt syn er ikke kunnskapsgrunnlaget som kreves for å tillate jakt til stede, og BirdLife Norge mener at jakt på jerpe må forbys.

- Storskarv

Jakt på storskarv må begrenses. Storskarv står på Rødlista for arter (2021) som nær truet, og bestanden er i tilbakegang med 15-30 % nedgang de siste tre generasjoner. Underarten *sinensis*, utbredt fra svenskegrensen til Vestland, har heller ikke en bestand i Norge som tilsier at beskatning er tilrådelig.

Det opptrer dessuten storskarv av den rødlistede (marine nominatrasen *carbo*) i alle områder der *sinensis* finnes. Garndrepte storskarver samlet inn fra Randsfjorden har vist at begge underarter opptrer der. Samlet ble 40 individer klassifisert som *carbo* og 35 som *sinensis*, basert på morfologi (Grøndal og Johansen, 2024).

- Toppskarv

Til tross for at jakten på toppskarv er tillat i dag kun nord for Trondheimsfjorden, viser jaktstatistikken at et betydelig antall ble rapportert til SSB som skutt i deler av landet der jakt på toppskarv ikke er tillat. Dette viser at det er stor forveksling mellom de to skarvarter. Det kan tenkes at antall toppskarv som skytes sør for Trondheimsfjorden er langt høyere enn data fra SSB tilsier, ettersom man kan ikke forvente at alle jegere rapportere inn fugler som er skudd ulovlig. Forvekslingsrisikoen under jakta mellom de to skarvarter må være et godt argument i seg selv for å stanse jakt både på toppskarv og på storskarv. Toppskarven bør ut av lista over jaktbare arter da bestanden er fallende langs hele Norskekysten, og det skytes en hel del toppskarv som storskarv også sør for Trøndelag. Toppskarven har en viss fremgang i Sør-Norge, men bestanden er svært lav grunnet liten mat tilgjengelig i marine økosystemer i Sør-Norge, samt stor dødelighet i fiskegarn.

- Enkeltbekkasin

Jakt på enkeltbekkasin må stanses. Forvekslingsrisikoen med andre vadefugler er høy, særlig med nære slektninger som rugde, dobbeltbekkasin (NT) og kvartbekkasin. Samtidig er kunnskapen om bestandsutviklingen begrenset, og arten påvirkes av naturlige svingninger i vinteroverlevelse knyttet til vær- og kuldeforhold.

Lokalt er det dokumentert at enkeltbekkasin er i sterk tilbakegang som følge av tap av våtmark og restarealer i jordbrukslandskapet. Arten var tidligere en vanlig hekkefugl i deler av Sør-Norge, men har forsvunnet fra de fleste intensivt drevne områder. Overvåkingsdata fra perioden 2007–2019 viser en moderat bestandsnedgang, som trolig inngår i en lengre, vedvarende tilbakegang, i tråd med utviklingen for mange vadefuglarter.

Jaktuttaket på enkeltbekkasin er marginalt, og matauke kan derfor ikke brukes som begrunnelse for videre jakt. Med høy forvekslingsfare, mangelfullt kunnskapsgrunnlag og dokumentert bestandsnedgang tilsier føre-var-prinsippet at jakt på arten avvikles.

- Gråmåke, svartbak og sildemåke

Eggsanking fra truede måkebestander er uakseptabelt. Dagens ordning preges av totalt fravær av kontroll, og BirdLife Norge mottar mange meldinger om omfattende eggplukking, ofte uten grunneiers samtykke og med videresalg som formål. Denne situasjonen er uholdbar og må stanses. Restriksjoner etter forskrift med tanke på antall egg og sanking respektes ikke. Som følge av bestandsnedgang – særlig for gråmåke – er jakt på måker ikke lenger tillatt. Det samme må gjelde all eggsanking. Gråmåke er klassifisert som sårbar på rødlisten, og bestanden i Barentshavet er redusert med om lag 80 %. Også sildemåke og svartbak har bestander i betydelig tilbakegang. Svartbak er nå klassifisert som kritisk truet

(CR) på Islands rødliste for fugler 2025, basert på dokumentert kraftig bestandsnedgang i hekkebestanden.

I tillegg er risikoen for artsforveksling høy, særlig i Midt- og Nord-Norge der den fåtallige underarten nordlig sildemåke *Larus fuscus fuscus* hekker. Dette alene tilsier at eggsanking ikke bør forekomme i disse områdene. Det er også dokumentert ulovlig plukking av fiskemåkeegg til privat bruk og salg, til tross for at arten er rødlistet og ikke omfattet av lovlig eggsanking. Et generelt forbud vil fjerne både feilplukking og misbruk. Eggsanking av måker senker respekten for hekketidsfredningen for alle arter måker. I praksis brukes eggsanking enkelte steder som et middel for å fjerne hele måkekull for å hindre hekking, i klar strid til prinsippet om hekketidsfredning. Det foreligger ingen kontroll eller føringer for hvordan dagens begrensninger på antall egg sanket per reir håndheves, og forskriften er således meningsløs sett i lys av at flere sanker fra samme areal/holme og få bryr seg om reguleringen. Eggsanking som praksis har minimal betydning, hverken som matkilde eller økonomisk aktivitet. Tradisjon kan ikke overstyre naturmangfoldlovens og viltlovens krav om bærekraftig høsting. For de fleste fuglearter er egg og unger fredet. Det finnes ingen faglig begrunnelse for at måker skal være et unntak, særlig når dagens ordning muliggjør kommersiell omsetning av egg. BirdLife Norge mener derfor at all eggsanking av måkeegg må opphøre.

- Gråtrost

BirdLife Norge mener at jakt på gråtrost bør oppheves. Trostejakt er i stor grad sports- og rekrutteringsjakt, med marginal tradisjon i Norge og liten nytte for matauke. I tillegg er det risiko for feilskytning av andre trostearter. Bestandsutviklingen gir dessuten grunn til bekymring. I Sverige har gråtrost gått tilbake med om lag 17,5 % de siste 15 årene, og arten er kategorisert som nær truet (NT). Også i Norge viser hekkefugltakseringer nedgang i perioden 1996–2019 med gjennomsnittlig 3,3 % per år, og 2007–2019 med 1,9 % per år. Ifølge NIBIOs 3Q-program har gråtrostbestanden gått tilbake med hele 56 prosent siden år 2000, noe som viser at arten allerede er sterkt redusert og sårbar for ytterligere press. Arten er fortsatt vurdert som livskraftig (LC) i Artsdatabanken, men ligger i grenseland til nær truet, med en beregnet nedgang på 15–30 % de siste tre generasjonene.

På bakgrunn av dette anbefales en føre-var-holdning for å hindre ytterligere tilbakegang av gråtrost i Norge. Med stans i jakt på gråtrost avsluttes jakt på «småfugler» i Norge.

- Kråke, ravn og skjære og nøtteskrike

Forestillingen om at kråkefugler må «reguleres» springer ut av et foreldet skille mellom «nyttedyr» og «skadedyr». Dette tankegodset lever fortsatt, til tross for at det mangler faglig grunnlag. Jakt på kråkefugler bygger i stor grad på myter og subjektive inntrykk, ikke på dokumentert kunnskap. Forskning fra flere land viser at fjerning av kråkefugler ikke gir målbar positiv effekt på småfuglbestander. Predasjonstrykket på egg og unger forblir uendret fordi andre predatorer raskt fyller det samme økologiske rommet. Fravær av kråkefugler kan snarere føre til økte bestander av smånagere som rotter, ettersom viktige åtselere og smånagerjegere forsvinner. I tillegg gir kråkenes varselsignaler indirekte beskyttelse til småfugl ved å advare mot rovdyr – en funksjon som forsvinner når de skytes bort. Kråkefugler er også viktig bytte for truede arter som hubro og hønsehauk.

Kråkefugler leverer betydelige økosystemtjenester: De rydder åtsler og avfall, reduserer smitterisiko, regulerer insekter og smågnagere, og bygger reir som flere rovfugler og ugler er avhengige av, blant annet hornugle. Uten disse gratis tjenestene måtte samfunnet betalt dyrt.

Påstander om at kråkefugler er «for mange» bygger sjelden på data. Bedre avfallshåndtering har redusert menneskeskapt mattilgang, og hekkefuglregistreringer viser at bestandene av de fleste kråkefuglarter i Norge er stabile eller i nedgang. NIBIOs landskapsovervåkning dokumenterer nedgang i kaie, kråke og skjære, og i Sverige har kråka havnet på rødlista. Store vinterflokker brukes ofte feilaktig som bevis på høye bestander, til tross for at de i stor grad består av trekkfugler fra hele Norden.

Når forskriften for jaktbare arter nå revideres, har Miljødirektoratet en mulighet til å avslutte en tradisjonsstyrt og kunnskapsfattig praksis. Jakt i Norge skal være kunnskapsbasert og bærekraftig. Det innebærer at jakt på naturlig hjemmehørende arter uten matnytte bør opphøre. Jakt på kråkefugler bør avvikles.

- Ekorn

BirdLife Norge mener at jakt uten legitim grunn, som matauke, må stanses. Ekorn må tas ut av forskriften på grunn av manglende nytte av jakten. Kunnskapsgrunlaget om artens bestandsstatus er dessuten svært dårlig. Ekorn er en naturlig del av norsk fauna og spiller en viktig rolle i økosystemene våre, blant annet som frøspreader og som en del av næringsgrunlaget for flere rovdyr. Det er i dag liten og ingen handel med ekornskinn, og arten brukes heller ikke som mat i nevneverdig grad. De aller fleste dyrene som blir skutt blir altså rett og slett kastet.

- Hare

BirdLife Norge mener at jakt på rødlistede arter ikke skal tillates. Hare er klassifisert som nær truet (NT) på Artsdatabankens rødliste, og jakt på hare bør derfor avvikles. Arten har en viktig økologisk rolle som byttedyr for rovdyr og rovfugler, og er samtidig under økende press fra klimaendringer som svekker kamuflasjen gjennom kortere snødekte perioder. Jakt utgjør en ytterligere belastning på en allerede presset bestand.

Også i Sverige er haren vurdert som nær truet, etter en estimert bestandsnedgang på om lag 15 % de siste ti årene, nær terskelen for kategorien sårbar (VU). Dette understreker behovet for å stanse jakt på arten.

- Bever

Beveren er en viktig nøkkelart i naturen. Den demmer opp og hindrer flom i flere områder og ved tørke på sommeren så holder den på vannet. Beveren er en svært viktig ingeniør i naturen, som også skaper habitater for andre arter. I Norge er jakt på bever tillatt fra 1. oktober til 30. april i de kommuner hvor lokal forskrift tillater det. Kommunen kan i tillegg ved lokal forskrift utvide jakttiden med inntil 15 dager etter ordinær jakttid (til 15. mai) der is- og snøforhold normalt vanskeliggjør jakt innenfor ordinær periode, jmfør jakttidforskriften § 3. Ettersom beverens fødselstidspunkt sammenfaller med slutten av ordinær jakttid, vil jakt i april, og særlig en eventuell forlengelse inn i mai, øke risikoen for å felle drektige hunner eller hunner som er svært nær fødsel eller nylig har født. Dette kan føre til at hele kullet

går tapt, eller at nyfødte unger blir etterlatt alene uten omsorg i beverhytta. Jakt på bever foregår altså midt i beverens yngletid. Dette kan ikke forsvares dyrevelferdsmessig, og er i strid med Viltloven Kapittel IV. Jaktbare arter og jakttider: *Det bør ikke fastsettes jakttid i hekke- og yngletiden for vedkommende art.*

Det er dessuten verdt å spørre om den lokale kunnskapen om bestandene i de ulike vassdragene er så gode at det ikke går utover beverbestandene. I en nylig artikkel fra NRK Sørlandet, fra 31.12.2025, kan vi lese om at naturens ryddegutt er i kraftig nedgang, der antall beverhytter i Kristiansand er mer enn halvert, fra 62 i 2014 til 28 i dag.

Jakt på bever bør stanses i sin helhet på våren. Yngletidsfredning må også gjelde for bever. Med dagens jakttid risikerer man at bevermødre skytes fra nyfødte unger eller at det skytes drektige dyr. Jakt på bever bør stanses og må, hvis jakt på bever i hele tatt skal tillates, kun foregå mellom 1.10 og 15.12 i de kommuner hvor lokal forskrift åpner for beverjakt.

- Gaupe

Bestanden av gaupe (sterkt truet, EN) må økes, slik at arten kommer ut av den norske rødlisten. Gaupe og andre toppredatorer spiller en helt sentral rolle i naturlige økosystemer, blant annet ved å regulere bestandene av mindre rovpattedyr og hjortedyr. Når bestandene av store rovdyr – spesielt ulv – er blitt sterkt redusert, har dette ført til unormalt høye bestander av hjortevilt mange steder i landet. Resultatet er endret treslagssammensetning i skogen, med færre unge løvtrær som osp og rogn, og et tap av biodiversitet i en rekke artsgrupper, inkludert vanlige småfuglarter.

I store deler av landet er det nå rødrev og grevling som fungerer som de dominerende toppredatorene blant pattedyrene. Disse artene er dyktige jegere på egg, fugleunger og mange små dyr. Det er ingen grunn til å bebreide dem for dette – problemet er at bestandene deres er kunstig høye fordi større rovdyr nesten er utryddet av mennesker. Dette antas å ha hatt svært negative konsekvenser for mange av våre bakkehekkende fuglearter. Vi viser til Miljødirektoratets Miljømål 1.2 om at utviklingen av truede arter skal bedres. BirdLife Norge krever stans i jakt på rødlista arter og mener bestanden av gaupe må økes.

- Rødrev

Jakten må kortes ned fra 9 måneder til 6 måneder, med ca. 6 uker i hver ende av start og sluttdato, dvs. jakt kan være tillat fra 30.08 til 01.03. Slik det er nå kan små revevalper på 3 kilo bli skutt, eller tisper med melk i pattene, noe som betyr at det ligger revevalper i hiene som rett og slett sulter i hjel. Dette er ikke forsvarlig med god dyrevelferd, og i strid med en rekke paragrafer i dyrevelferdsloven.

Avslutningsvis

BirdLife Norge vil avslutningsvis understreke at fastsettelse av jakttider i for stor grad styres av tradisjon og rekreasjon, og i for liten grad av økosystembasert forvaltning. I en dokumentert naturkrise er dette ikke forsvarlig. Ville fugler og pattedyr presses samtidig av arealinngrep og klimaendringer, og jakt kan ikke vurderes isolert fra denne samlede belastningen. Når jakt tillates på rødlistede arter eller i

allerede pressede økosystemer, bidrar det til å forsterke negativ bestandsutvikling. Rekreasjonsjakt kan ikke forsvares når den skjer på bekostning av naturmangfold og langsiktig bærekraft. Heller ikke jakt på arter som ikke benyttes til matauk kan forsvares. Forvaltningen må derfor baseres på føre-var-prinsippet og økosystembasert tenkning, ikke på tradisjon alene.

For BirdLife Norge

Kjetil An. Solbakken

Kjetil Solbakken, generalsekretær

Referanser:

Grøndahl, F.A. og Johansen, A. 2024. *Combining biometrics and genetics to distinguish two subspecies of the Great Cormorant *Phalacrocorax carbo carbo* and *P. c. sinensis* at an inland lake in southeast Norway*. *Ornis Novegica*.

Landbruks- og matdepartementet. 2002. *St.meld. nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd*

Mejdell, C. 2004. *Konsekvenser av menneskelig aktivitet på dyrevelferd hos villevende dyr*, VESO as.

Hjeljord, O. og Loe, L.E. 2022. *The roles of climate and alternative prey in explaining 142 years of declining willow ptarmigan hunting yield*, *Wildlife Biology*, 2022. <https://doi.org/10.1002/wlb3.01058>

Shimmings, P. & Aarvak, T. 2024. *Status og kunnskapsevaluering for svartand *Melanitta nigra* i Norge*. BirdLife Norge-Rapport 2024-3. 40 s: https://www.birdlife.no/prosjekter/rapporter/birdlife_norge_rapport_2024-03.pdf

<https://www.nrk.no/sorlandet/stor-nedgang-i-beverhytter-1.17692811>